

Modeli komunikacije u zdravstvenoj politici (Health policy communication models)

Ivan Pristaš, Mario Trošelj, Marijan Erceg
Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb

Uvod

Uvođenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija u rad javnih službi pa tako i u zdravstvu donio je i donosi značajne i raznolike promjene. Međutim, poznato je da se mogućnosti koje pružaju nove komunikacijske tehnologije u osuvremenjivanju i unapređenju rada u zdravstvu ne koriste dovoljno.

Mogućnosti mrežnog povezivanja, distribucije informacija i naročito komunikacije sa svim zainteresiranimima pa tako i građanima kao krajnjim korisnicima, ujedno su mogućnosti koje olakšavaju sudjelovanje u kreiranju javnih politika i u odlučivanju uopće.

Uz razvoj informacijske industrije - Interneta postoji i stalna potreba za sredstvima za komunikaciju kao i potreba otvaranja i obogaćivanja novih tema i sadržaja komunikacije. Stručnjacima u javnom zdravstvu jasna je važnost stalne potrebe za jačanjem komunikacije, koordinacije, informatizacije, informiranja i edukacije.

Dosadašnja praksa u Hrvatskoj

U Internet prostor Hrvatski zavod za javno zdravstvo ušao je otvaranjem web stranice www.hzjz.hr. Iako tema informiranja i komuniciranja o svemu onome što utječe i oblikuje politiku za zdravlje nije nova, uvijek je izazovna zbog novih mogućnosti koje postoje i koje bismo željeli koristiti.

Početak 2001. godine u cilju dodatnog informiranja o aktivnostima pojedinih službi Zavoda, najavljuju važnijih aktivnosti kao i komentiranja ili pojašnjenja nekih događanja ili podataka iz javnog zdravstva, pokrenute su «Mjesečne novosti». Redovito se objavljuju na web stranici Zavoda i dostavljaju Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, Školi narodnog zdravlja «dr Andrija Štampar», ravnateljima bolnica, Hrvatskom liječničkom zboru i Hrvatskoj liječničkoj komori, časniku za vezu Svjetske zdravstvene organizacije. Također se prevode i objavljuju na engleskom jeziku.

U okviru Službe za socijalnu medicinu 2004. godine ustrojen je Odjel za zdravstvenu politiku i sustav zdravstva čiji je cilj između ostalog bio i povezivanje s Odborom za rad, socijalnu politiku i zdravstvo Hrvatskog sabora, a stručnjak Odjela sudjelovao je kao gost i vanjski suradnik na pitanjima od interesa za javno zdravstvo na sjednici Odbora.

Iste godine pokrenute su «Tjedne obavijesti» koje su u sažetom obliku sadržavale zaključke stručnjaka Zavoda o svim važnim tjednim aktivnostima i događanjima u javnom zdravstvu. «Tjedne obavijesti» dostavljale su se e-poštom ministru i odgovornima u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi i Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje.

Korištenje elektronske komunikacije u hrvatskom javnom zdravstvu HZJZ dopunjava i zaokružuje pojavljivanjem prvog broja elektroničke verzije Hrvatskog časopisa za javno zdravstvo (www.hcjz.hr). Prvi hrvatski Internet časopis o zdravstvenoj prevenciji međunarodnog je karaktera, a izdaju ga HZJZ i ŠNZ «Andrija Štampar» sa županijskim zavodima za javno zdravstvo, preventivnim ustanovama i stručnim društvima iz preventive i javnog zdravstva. Časopis je zapravo otvoren svima koji žele doprinijeti zdravlju i javnom zdravstvu u Hrvatskoj.

U Hrvatskoj naravno, postoje brojni drugi oblici komunikacije u zdravstvu (kao npr. Liječničke novine, Liječnički vjesnik, Croatian Medical Journal, Medicinar, Revija za socijalnu politiku, Motovunski glasnik i razne publikacije nevladinih udruga), ali svi oni prema našoj prosudbi nisu dovoljno specifično usmjereni na politiku zdravlja, istovremeno su usmjereni na pojedine čitateljske skupine, a nedovoljno obuhvaćaju sve zainteresirane strane, dragocjene u zdravstvenopolitičkoj debati.

Praksa u svijetu

U **Sjedinjenim Američkim Državama** postoji 30-godišnja tradicija održavanja posebnih foruma u području zdravstvene politike. Jedan od najvažnijih je Nacionalni zdravstvenopolitički forum Sveučilišta George Washington (National Health Policy Forum - NHPF). Ovaj forum ima za cilj olakšanje procesa javne rasprave pomažući sudionicima - zdravstvenopolitičkim donositeljima odluka na federalnoj razini, stručnjacima iz izvršnog i zakonodavnog sektora te agencija koje podržavaju kongrese - u sudjelovanju u ozbiljnom, konstruktivnom i međusobno uvažavajućem dijalogu.

Kompleksna i prijeporna narav zdravstvene politike danas izaziva sudionika na široki spektar zauzimanja stavova i zastupanja interesa, uvjerenja i vrijednosti. NHPF nastoji ove raznolike i često suprotstavljene poglede prikazati u povijesnom i ekonomskom kontekstu na skupovima, sintetizirano u raznim formatima publikacija i provođenjem posjeta ustanovama radi uvida u praktični aspekt zdravstvene politike. Ovakav univerzalan pristup pomaže sudionicima u upravljanju teškim odlukama i pruža im smislene preporuke za rješavanje problema.

U početku, kad je osnovan (1971. godine) za informacijske potrebe kongresnih dužnosnika i donositelja odluka u izvršnim institucijama, pružao je sigurno mjesto za otvoren i iskren dijalog. Kasnije je prerastao u nestranačku organizaciju koja ne zastupa niti jednu određenu političku opciju. Forumom trenutno upravlja upravno vijeće koje se

sastoji od 36 ključnih stručnjaka iz navedenih sektora na federalnoj razini.
<http://www.nhpf.org/about/about.htm>

U **Europskoj Uniji** postoji EU Zdravstveni forum (EU Health forum) koji kao informacijsko-konzultacijski poslužitelj osigurava da se ciljevi strategije zdravlja u zajednici jasno prikažu javnosti te da im se odgovori na postojeća javna pitanja. Također pruža mogućnost organizacijama koje zastupaju pacijente, zdravstvene profesionalce i ostale sudionike uključujući i ustanove koje pružaju zdravstvenu zaštitu da sudjeluju u razvoju zdravstvene politike, njenoj implementaciji i definiranju prioriteta.

EU Zdravstveni forum sastoji se od dva komplementarna dijela: Otvoreni forum kao platforma za opću razmjenu informacija i za raspravu sa širim krugom skupina i zainteresiranih strana i Zdravstvenopolitički forum sa stalnom postavom organizacija članica za raspravu o ključnim područjima zdravstvene politike.

http://ec.europa.eu/health/ph_overview/health_forum/health_forum_en.htm

U **Velikoj Britaniji** je u obliku elektroničkog časopisa aktivan Forum o zdravstvenoj ekonomici i politici (Forum for Health Economics and Policy – FHPEP), a koristi se tehnologijom i formom foruma za prikaz recentnih istraživanja u raznim poljima zdravstvene politike i ekonomike. Kombinacija je to elektroničkog časopisa i foruma koja olakšava i ubrzava objavljivanje svježih novosti iz zdravstvene politike i ekonomike, koji su još uvijek recenzirani. Stroga forma članaka u časopisu prestaje tako biti preduvjet njegovu objavljivanju, a to isključivo ostaju kvaliteta i prihvatljivost sadržaja članka.

Članci iz zdravstvene ekonomike prikazuju najnovije empirijske i teoretske radove na polju tržišta zdravstvene zaštite ili pojava koje se odnose na individualno ili populacijsko zdravlje. Članci iz zdravstvene politike namijenjeni su profiliranom zdravstvenopolitičkom čitateljstvu i istraživačima zdravstvenog sustava.

<http://www.bepress.com/fhpep/>

Prijedlog hrvatskog modela

U Hrvatskoj je potrebno nastaviti razvoj različitih oblika komunikacije koji pružaju mogućnost za sučeljavanje različitih mišljenja o pojedinim pitanjima unapređenja i očuvanja zdravlja te prevencije i liječenja bolesti. Kvalitetna komunikacija između struke, javnosti i zdravstvene politike može pomoći u razvoju rješenja koja bi zagovarala primjenu djelotvornog znanja u praksi.

Prateći razvoj postojećih modela u razvijenim zemljama, predlažemo za ovakvu svhu Razvoj posebnog portala namijenjenog politici zdravlja.

Razvojem www.zdravstvenapolitika.hr omogućila bi se spomenuta komunikacija između javnosti, profesionalaca i zdravstvene politike u određivanju prioriteta i načina njihovog rješavanja (slika). Portal bi razvio nekoliko formi za komunikaciju. Tjedne obavijesti informirale bi sve zainteresirane o aktualnostima iz područja zdravlja i zdravstvenog sustava. Kroz časopis bi se na sustavan način obrađivali pojedini prioriteti kroz članke koji bi opisivali postojeće stanje i prikaz postojećeg znanja i prakse u svijetu. Forum bi omogućio sučeljavanje različitih mišljenja o pojedinim aktualnim pitanjima. Videokonferencijama bi se pojednostinio način komunikacije sa sudionicima iz različitih sredina, a omogućilo bi se uključivanje i međunarodnih stručnjaka.

Ostaje za razmišljanje, u okviru koje organizacijske forme razviti opisanu djelatnost? Jedno od rješenja može biti ponovno pokretanje Odjela za politiku zdravlja pri Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo. Na taj način koristilo bi se postojeće iskustvo i znanje u razvoju portala na Internetu i na tako olakšao razvoj spomenute ideje. Druga mogućnost je osnivanje neovisne agencije koju bi iniciralo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.

Vjerujemo da bi uspostavom predloženog projekta u značajnoj mjeri olakšali komunikaciju između svih zainteresiranih sudionika i ponudili bogatstvo informacija koje bi olakšale razvoj učinkovitih i održivih rješenja iz područja politike zdravlja.

Internet portal kao komunikacijsko sredstvo u službi učinkovite politike zdravlja

